Söğüt

Türk Edebiyatı Dergisidir

YIL 3 – SAYI 18
KASIM - ARALIK 2022

(İki ayda bir yayımlanır)

KURUCUSU
NEVZAT KÖSOĞLU

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş. ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Ertuğrul Alpay

BASKI
Vizyon Basımevi Kağıtçılık
Matbaacılık ve Yay. San. Tic. Ltd. Şti.
Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No:1/Z
Beylikdüzü/İstanbul Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika No: 52098

YILLIK ABONELİK BEDELLERİ
6 sayı abone bedeli **225 ₺**

ISSN
2687-6523

ABONELİK
www.sogutdergisi.com/abonelik

Abonelik bağlantısına gitmek için kare kodu telefonunuza okutabilirsiniz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Sinan Terzi

YAYIN KURULU
Asuman Demir
Feyza Ay
Merve Sevde Selvi
M. Tuğrul Çolak

DANIŞMA KURULU
Asuman Güzelce
Ayşegül Büşra Paksoy
Bahtiyar Aslan
Cengizhan Orakçı
Göktürk Ömer Çakır
Oğuzhan Murat Öztürk
Senail Özkan
Şerif Aydemir

İLETİŞİM
sogut@otuken.com.tr

GRAFİK TASARIM
Damla Acar

Söğüt'te neşredilen nesir ve şiirlerin tüm yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Matbu veya dijital başka mecralarda kullanımları, yayınevinin iznine tabidir.

Sevgili *Söğüt* ailesi, yazılarınızı Times New Roman fontunda, 12 punto, 1.15 satır aralığında iki yana yaslı bir şekilde gönderebilirsiniz. Referans vereceğiniz metinler için Chicago dipnot ve kaynakça sistemini kullanmanızı rica ederiz.

SÖĞÜT'TEN

SİNAN TERZİ

Söğüt, elinizde olan 18.sayısı ile edebiyat yolculuğundaki üçüncü senesini tamamlamış oldu. Pek çok şair yazar dostumuz bu yolculukta bize eşlik etti. İşlediğimiz isim ve tema dosyaları kendinden söz ettirdi. 1968 yılında boy gösteren ilk Söğüt'te merhum Nevzat Kösoğlu Bey'in işaret ettiği gibi fikriyatımız, hayallerimiz, rüyalarımız, sevdamız, aşkımız hep Söğüt ile vücut buldu. Şaşmadan yürüdüğümüz rotamız, müdafaasında güçlülüğümüzden emin olduğumuz kalemiz Söğüt oldu. Kurucularımızın mayasının tutması ve muhafazası için bir ömür verdiği emaneti hak ettiği yere getirmek gayesiyle inandıklarımızın ve inancımızın peşinden yürüdük. Ortaya konan güzel işler Söğüt çatısı altında kalem oynatan şair, yazar, editör arkadaşlarımızın, eksiklikler, kusurlar, daha iyi yapılabilirdi denen işler bizim mesuliyetimizdir. Bu yol yine Nevzat Bey'in ifade ettiği gibi muvaffakiyetle mi yoksa hüsranla mı biter biz bilemeyiz. Biz seferle, gayretle, "esbaba tevessülle" mükellefiz. Takdir okurdan, tevfik Allah'tandır.

Bu sayıda kapağa taşıdığımız isim köklerini unutmadan istikbaline seslenen Türk şiirinin büyük ismi Yahya Kemal Beyatlı oldu. Pek çok akademisyen, şair ve yazar Yahya Kemal'i Söğüt için yazdı. Yahya Kemal, aidiyet hissettiği medeniyeti şiiri, mimarisi, musikisi, hat sanatı, insanı, kültürü, doğası ile savunan ve bunun estetiğini sunan adamdır. O, yıkımdan değil imardan, inkârdan değil ihyadan, biçimsizden değil estetik olandan yana olmuştur hep. Derin düşünmüş, derin konuşmuş, derinlere bakmıştır. Sığ olandan, köksüz olandan, ümit vermeyenden kaçmıştır. Dosyamızın içinde kendisi hakkında nitelikli pek çok yazı, görüş değerlendirme bulacaksınız. Tema dosyamızda ise Destan-Mitoloji üzerine alanın önemli isimlerinden mühim yazılar yer alıyor. Ve her sayıda olduğu gibi birbirinden değerli isimlerin şiirleri, hikâyeleri, denemeleri, incelemeleri sizlerle…

Yeni yılda, yeni sayılar, yeni isimler ve her daim Türk edebiyatı ile buluşmak üzere. Sağlıcakla kalın.

İÇİNDEKİLER

DOSYA:
YAHYA KEMAL

PROF. DR. ABDULLAH UÇMAN İLE YAHYA KEMAL HAKKINDA RÖPORTAJ / 8
CENGİZHAN ORAKÇI

YAHYA KEMAL'İN TÜRK MÜSLÜMANLIĞI / 14
PROF. DR. NURULLAH ÇETİN

YAHYA KEMAL BEYATLI VE BABANZADE AHMET NAİM BEY ÇEKİŞMESİ / 24
PROF. DR. H. ÖMER ÖZDEN

YAHYA KEMAL ŞİİRİNİ ANLAMLANDIRMA DENEMESİ: GÜFTESİZ BEKLEYİŞ YAHUT UMUTSUZ BESTE / 31
PROF. DR. SELÇUK ATAY

BEN YAHYA KEMAL / 43
CENGİZHAN ORAKÇI

BİR ŞEVK OLAN ZAMANLAR: YAHYA KEMAL'İN RUBAİLERİNDE MAZİYİ ÖZLEYİŞ / 50
FAHRİ KAPLAN

YAHYA KEMAL'İN ŞİİRLERİNDE TARİH VE MEKÂN / 56
DOÇ. DR. HAKAN DEĞİRMENCİ

YAHYA KEMAL VE KOCA MUSTÂPAŞA / 67
YAĞIZ GÖNÜLER

MEMLEKETTEN SES YAHYA KEMAL'DE NEFES / 74
RANA SENANUR DOĞAN

YAHYA KEMAL ENSTİTÜSÜ NE İŞ YAPAR? / 79
CENGİZHAN ORAKÇI

YAHYA KEMAL HAKKINDA / 83
MURAT SALDIRAY

ŞAİRLERİN AYNASINDA YAHYA KEMAL / 86
ZEYNEP ARKAN
SÜREYYA ALTUNKARA
AYŞE NUR BİÇER
MUHAMMET DURMUŞ
İBRAHİM DAŞ
M. TUĞRUL ÇOLAK

TEMA:
SİS PERDESİNDE BİR ZAMAN: MİTOLOJİ VE DESTAN

BİR İDEOLOJİ OLARAK MİTOLOJİ / 95
ALİ DUYMAZ

DÖNGÜSEL ZAMAN ÇARKINDA MİTOLOJİ VE EDEBİYATTA TÜRK MİTOLOJİSİ / 107
GÖNÜL YONAR

KİTAB-I DEDE KORKUT METNİ VE BULANIK MANTIĞIN DAİMÎ ŞÜPHESİ / 112
KAMAL ABDULLA-
RAFİK ALİYEV

DENEME

ÇIKMIŞ KIZ ÇIĞDAN DIŞARI / 123
PROF. DR. MUSTAFA SARI

ELEŞTİRİ GÜNLÜĞÜ / 138
ORÇUN ÜÇER

FRANSIZ EDEBİYATININ YILDIZLAR GEÇİDİ: PLÉİADE KOLEKSİYONU / 156
MAKBULE NUR AYAN

BİR BÜYÜK OZAN OSMAN DAĞLI / 187
MUAZ ERGÜ

CENGİZ AYTMATOV *İLK ÖĞRETMENİM* / 199
HALİME KEÇE CİVELEK

GÖK ARADIK TUĞLARA / 212
HAYRETTİN DURMUŞ

HİKÂYE

KORKUNÇ HABER GELDİ
FATİH SELVİ / 118

YADİGÂR
FURKAN UZUN / 131

ÜÇLEME
AYŞE YAZICI YAVUZ / 150

ŞİİRLER YÜZÜNDEN
KADER KÖMÜRCÜ / 163

KANIMIN SON DAMLASINA KADAR
ÖZAY ERDEM / 169

ÖLÜMLÜLER ARASINDA BİR SES
CEM YILDIZ / 182

OKUNMAYI BEKLEYEN SATIRLAR
SÜMER TEK / 193

BEN VE İLYAS
BÜŞRA TEKKAYA / 205

BEN ROBOT DEĞİLİM
İSMAİL KILINÇ / 217

CEHENNEM YILI
UĞURCAN DİLBER / 231

ŞİİR

BAK VURUYOR ŞAKAĞINDAN
İLHAMİ ATMACA / 117

SUR
MURAT SERDAR ÇAKIROĞLU / 122

KİŞİSEL TARİH ATLASI (BİR)
BAHTİYAR ASLAN / 128

BU SADECE BİR SON
KEMAL S. SAYAR / 136

ZİNCİRBENT
OZAN R. KARTAL / 145

AORT
M. HÜZEYİN ÖZER / 155

ŞIK LAVABOLARDA KUSMAK: *"TEK AĞZIN ÇİĞNEDİĞİ, KALABALIĞIN EZDİĞİ O SAKIZ KİMİNDİ?"*
KADİR TEPE / 160

OLANLA YETİM
CAN ÜLGEN / 167

GÜL BAŞTAN
AHMET SEFA YALÇIN / 176

FEVERAN
HANDE İKBAL / 180

GÜZÜNÇ ÇİÇEĞİ
BİRGÜL KILIÇ / 186

ONSRA
KADER KÖMÜRCÜ / 192

YORGUN DÜŞLERİN KAYYUMU
M. SADİ KARADEMİR / 198

YAKIN GELECEKTE DERİN KAYGILAR
YUSUF ALPER OYAR / 204

HOŞ DEĞİL
HÂFIZ-I ŞÎRÂZÎ / 209

DÖRDÜN ORTASI YOK
ŞURA AYKAN / 216

GÜLÜŞÜME TARÇINLAR
HASAN ENES GÜNDÜZ / 230

SÖYLEŞİ

MUSTAFA EVERDİ İLE SÖYLEŞİ
MÜNEVVER SARAL / 222

İNCELEME

ÜÇ İSİM DÖRT MEVSİM ÜZERİNE
DR. SAADET ÇETİN YILDIRIM / 117

DOSYA:

YAHYA KEMAL

PROF. DR. ABDULLAH UÇMAN İLE YAHYA KEMAL HAKKINDA RÖPORTAJ

■ RÖPORTAJ: CENGİZHAN ORAKÇI

EDEBİYAT TARİHÇİSİ PROF. DR. ÖMER FARUK AKÜN HOCA, YAHYA KEMAL BEYATLI İÇİN "O, MEDENİYETİMİZİN ŞAİRİDİR." DER. BU İFADEDEN NE ANLAMAK GEREKİR? YAHYA KEMAL'İ DİĞER TÜRK ŞAİRLERİNDEN AYIRAN VE AKÜN HOCA'YI BÖYLE SÖYLETEN SEBEP NEDİR ACABA?

Yahya Kemal gibi Osmanlı İmparatorluğu'nun izmihlâlini yaşayan II. Meşrutiyet devri münevverlerinden Süleyman Nazif, bir şiirinde, Cenâb-ı Hakk'a hitaben: *"Üç kıt'ada yüz beldeye, bin beldeye sahip bir memleketim vardı, sen ey Rabb-i mesâib?"* diye bir nevi serzenişte bulunur. Evet, XVIII. yüzyıldan itibaren toprak kayıplarıyla hızla küçülen, XIX. yüzyılda Batılıların "hasta adam" dedikleri muhteşem Osmanlı Devleti kan kaybına uğramıştı. Başta Nâmık Kemal, Ziya Paşa ve Ali Suavi gibi

YAHYA KEMAL'İN TÜRK MÜSLÜMANLIĞI

■ PROF. DR. NURULLAH ÇETİN

'Türk Müslümanlığı' tabirinden, Türklere özgü ayrı millî bir İslam dinini kastetmiyoruz. İslam, ırklar üstü evrensel bir dindir. Âlemlere rahmet olarak gelmiş bütün insanlığın ortak dinidir. 'Türk Müslümanlığı' kavramından, Türklerin İslam'ı anlama, yorumlama, yaşama, uygulama, somut kurumsal yapılara dönüştürme anlayışını kastediyoruz. Bu bağlamda Yahya Kemal, Türk Müslümanlığı kavramını en çok düşünen, yazan bir Müslüman Türk aydınıdır. Zira eskiden olduğu gibi son zamanlarda İslam'ı sadece Arapların anladığı ve uyguladığı İslam olarak algılama ve bunu Türkler arasında yayma çalışmaları artmıştır. Arap Müslümanlığını İslam'ın kendisi diye dayatmaktadırlar. İşte bu kültürel sapmalara karşı Yahya Kemal'in üzerinde çokça durduğu 'Türk Müslümanlığı' anlayışını ciddi biçimde gündemde tutmalıyız. Zira

YAHYA KEMAL BEYATLI VE BABANZADE AHMET NAİM BEY ÇEKİŞMESİ

■ PROF. DR. H. ÖMER ÖZDEN

Yahya Kemal Bey ile Ahmet Naim Bey arasındaki seviyeli münakaşayı ve nedenlerini, Yahya Kemal Beyatlı'nın *Siyasi ve Edebi Portreler* adlı mühim eserinden öğreniyoruz. Şimdilerde kendilerini portre yazarı olarak tanıtanların çok şeyler öğreneceklerini düşündüğüm bu eserde Abdülhak Hâmid, Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Süleyman Nazif, Halide Edip, Yakup Kadri, Cemal Paşa gibi birçok siyaset ve edebiyat adamının fikirlerine yer verilmiştir. Bu yazıda, kitaptaki portrelerden biri olan Ahmet Naim Bey ile Yahya Kemal Bey arasında geçen münakaşaya ve yazarın mütalaalarına yer vermeye çalışacağım.

Yahya Kemal Bey ile Ahmet Naim Bey'in ilk tanışmaları, 1915 yılında yeni Dârülfünûn'da olmuştur. Türkçü müderrisler arasında yer alan Yahya Kemal Bey ile İslamcı müderris olarak tanınan Ahmet Naim Bey

YAHYA KEMAL ŞİİRİNİ ANLAMLANDIRMA DENEMESİ: GÜFTESİZ BEKLEYİŞ YAHUT UMUTSUZ BESTE

■ DOÇ. DR. SELÇUK ATAY[1]

Göstergeler Dünyasında Yeniden Kurgulanan Anlam

Fikir doğrudur, eğer arz ettiği şey
muvafık-ı nefsü'l-emr olursa.
Talim-i Edebiyat

Var olduğumuz ve bu varlığı devam ettirdiğimiz, göstergeler dünyası olarak tanımlanabilecek olan dünya, içinde barındırdığı "şey"lerin toplam anlamına sahiptir ve bu anlam; göstergenin öznesine göre

[1] Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. selcukatay@karabuk.edu.tr

BEN YAHYA KEMAL

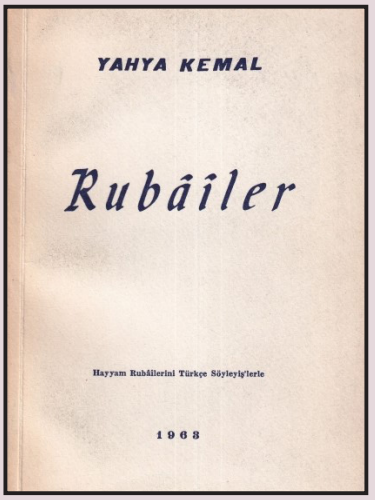

■ CENGİZHAN ORAKÇI

Kendimi Memphis vapurunda bulduğumda korku ve heyecan içindeydim. Sultan Abdülhamid'in adamları kaçtığımı biliyor ve beni takip ediyor sanıyordum. Her an yakalanabilirim korkusuyla Galata'daki vapura binmiştim. Fransa bayrağının altında hür bir insandım artık. Hayatımın en önemli ve büyük adımını atmıştım işte. Bu ya çok yanlış ya da doğru bir adımdı. O anda bunu bilemiyordum. Yaşayıp görecektim.

Evden kaçan bir çocuk gibiydim. Kimselere haber vermeden, vedalaşmadan birkaç parça eşyamı alarak gidiyordum Paris'e. Cebimde Şekip Bey'in Memphis'in kaptanına yazdığı bir mektup vardı. Hayatımın dönüm noktasındaydım. Bir dünyayı terk edip başka bir dünyaya geçiyordum. Gençlik cesareti bu olmalıydı.

BİR ŞEVK OLAN ZAMANLAR: YAHYA KEMAL'İN RUBAİLERİNDE MAZİYİ ÖZLEYİŞ

■ DR. FAHRİ KAPLAN

Osmanlı'nın son ve Cumhuriyet'in ilk döneminde edebiyat ve fikir hayatımızda önemli ve etkili bir yeri olan Yahya Kemal, kendi ifadesiyle "kökü mazide olan âtî"[1] olmayı önemsemiş bir şairdir. Şiirde ve kültürde imtidâd anlayışını benimseyen Yahya Kemal, şiirin geçmişten bugüne kökü sağlam bir temele dayanarak devamını esas almıştır. O, bugün *Kendi Gök Kubbemiz*'de yer alan şiirleriyle modern şiirin ufuklarında seyreden bir klasik olmanın yanında *Eski Şiirin Rüzgârıyle* ve *Rubailer ve Hayyam Rubailerini Türkçe Söyleyiş* adlı şiir kitaplarında klasik Türk şiirinin (divan şiiri) estetik iklimini XX. yüzyıla fevkalade bir söyleyişle taşımasıyla dikkati çeker. Hatta Tanpınar: "Hakikaten dede-

[1] Yahya Kemal, *Aziz İstanbul*, s. 118.

YAHYA KEMAL'İN ŞİİRLERİNDE TARİH VE MEKÂN

■ DOÇ. DR. HAKAN DEĞİRMENCİ

Pek çoğumuz gibi onu Türkçe ders kitabımızda yer alan *Akıncılar* şiiriyle tanıdım. Lise yıllarında artık *Sessiz Gemi*'yi, *Süleymaniye'de Bayram Sabahı*'nı biliyordum. O dönemde,

"Körfez'deki dalgın suya bir bak, göreceksin:
Geçmiş gecelerden biri durmakta derinde,
Mehtâb… iri güller… ve senin en güzel aksin…" dizelerini ezberlediğimi anımsıyorum. Üniversite talebeliğimde ise bütün şiirlerini, diğer kitaplarını ve Tanpınar'ın hocası hakkında şahsî gözlemlerini de katarak kaleme aldığı enfes kitabı okudum. Burada şairin kişisel yaşamından, edebî verimine, oradan fikir hayatına kadar geniş bir yelpazede pekçok ayrıntı yer alıyordu. Ve daha pekçok anıt değerinde ilmi çalışma… Bu satırların sahibi de birkaç makalesi ile bu kervana katıldı.

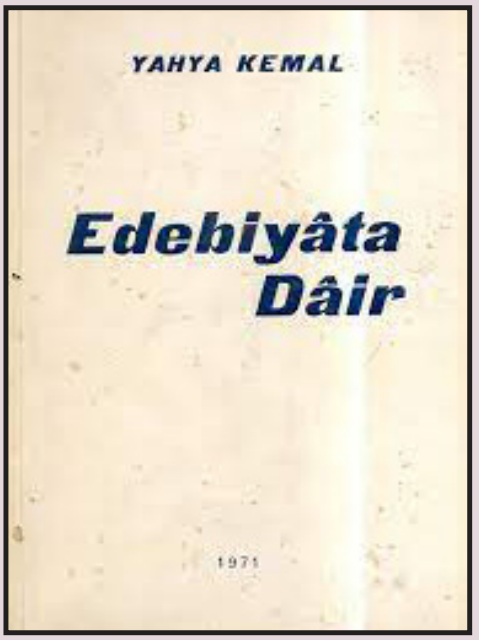
YAHYA KEMAL VE KOCA MUSTÂPAŞA

■ YAĞIZ GÖNÜLER

Yahya Kemal bir Fransız kumpanyasıyla İstanbul'dan giderken son derece mutluydu. İstanbul'un hiçbir şeyini sevmiyordu. Ne sokakları, ne mahalleleri, ne evleri ve hatta insanları bile Yahya Kemal'in içindeki boşluğu dolduracak tıynette değildi. Nihayet gitti ve bir süre sonra, kader bu ya, hiçbir çaresi kalmadığı için İstanbul'a dönmek zorunda kaldı. Aziz İstanbul'da "feci bir veda" olarak nakletiyor Paris'ten ayrılışını. *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasî ve Edebî Hatıralarım*'da İstanbul'a döndüğü ilk günlerden elemle bahseder. Bir gün Divanyolu'na, arkadaşının evine gitmektedir. Paris'teki son derece yüksek binalarla çevrili geniş caddelere o kadar alışmıştır ki gözleri, Divanyolu'nun kendine has biçimi onu rahatsız eder. Bâbıâli Caddesi'nden geçerken gözleri insanlara takılır. Binalar ne kadar soluksa, bu kaldırımlarda yürümeye ça-

MEMLEKETTEN SES YAHYA KEMAL'DE NEFES

■ RANA SENANUR DOĞAN

"Gelenek küllere tapmak değil, közü korumaktır."
Gustav Mahler

Coğrafyanın ruhuna sindiği şairlerimiz var. Neyse ki varlar, uzak kalmış diyarlarımızın nefesini seslerinde hissedebiliyoruz. Balkanlar bizim için o uzak kalmış ama yabanlaşmamış diyarlardan biri. Göçler, mübadeleler, savaşlar, kaybedişler ve yeniden kuruluşlarla Balkanlar bizim için başka bir coğrafya artık. Hem bizden hem bize dair hem de sılayla yoğrulmuş başka bir nefes. Yahya Kemal de bu coğrafyadan bizlere sunulmuş binlerce şairimizden biri. Leskofçalı'nın Galip'i gibi Üsküp'ün Yahya Kemal'i Türk şiirinin ses bayrağını dalgalandırıyor yıllardır. Yahya Kemal Servet-i Fünûn'un o derûnî çağlarında yetişen, güzel sanatların ve ince

YAHYA KEMAL ENSTİTÜSÜ NE İŞ YAPAR?

"Yahya Kemal Müzesi"

■ CENGİZHAN ORAKÇI

Yahya Kemal 1 Kasım 1958 tarihinde öldüğünde henüz şiirlerini kitaplaştırmamıştı. Bu işe teşebbüs etmiş, Tanpınar ve Nihat Sami ile bu konuda bir hayli konuşmuş, kitap isimleri belirlenmiş ve basılacak kitaplar için Avrupa'dan kâğıt siparişi bile verilmişti. Fakat ne yazık ki bu gerçekleşmemiştir.

Şairin ölümünden sonra bu iş Nihat Sami Banarlı'ya kalacaktır. Banarlı bu anlamda Yahya Kemal'in en büyük şansıdır. Şairi tanıdığı 1940'lı yıllardan ölümüne kadar yanından hiç ayrılmamış ve şairle ilgili daha o günlerden bir Yahya Kemal arşivi oluşturmaya başlamıştır. Yahya Kemal de bunu bildiği için kendisinde olan arşivlik her malzemeyi "Bu bana değil, senin işine daha çok yarar" diye hep ona vermiştir. Nihat Sami Banarlı, İstanbul Fetih Cemiyeti bünyesinde "Yahya Kemal

YAHYA KEMAL HAKKINDA

■ MURAT SALDIRAY

Kendine varmak için yola çıkmak, dünyada şairane mukim olmanın yollarından biridir. Yahya Kemal de henüz gençliğinde, ona sesini bulduracak sağlam bir inkârla yola çıkmış ve en nihayetinde eve dönmüştür. On dokuz yaşında büyük bir Batı hayranlığıyla Paris'e kaçmasıyla, bana her zaman, bunca aşikâr olduğu için gizli kalan hazineyi aslında hemen yanı başında, ayağının altında, evinin gizli bir bölmesinde araması gerekirken ömrünü onu başka diyarlarda arayarak geçiren o eski masal kahramanlarını hatırlatmıştır. Ama eve dönüş mukaddердir ve bir şairin yaratıcı muhayyilesini bilemek için, kendini kendinin inkârıyla kutsaması, yıkılan dünyanın taşlarıyla yeni bir inşa sürecine girişmesi elzemdir. Nitekim böyle de olmuştur. Paris'te Heredia'yı okur, Yunan ve Latin şiirinin zevkine varır ve bu şiirlerde Türkçe'nin ta-

ŞAİRLERİN AYNASINDA YAHYA KEMAL

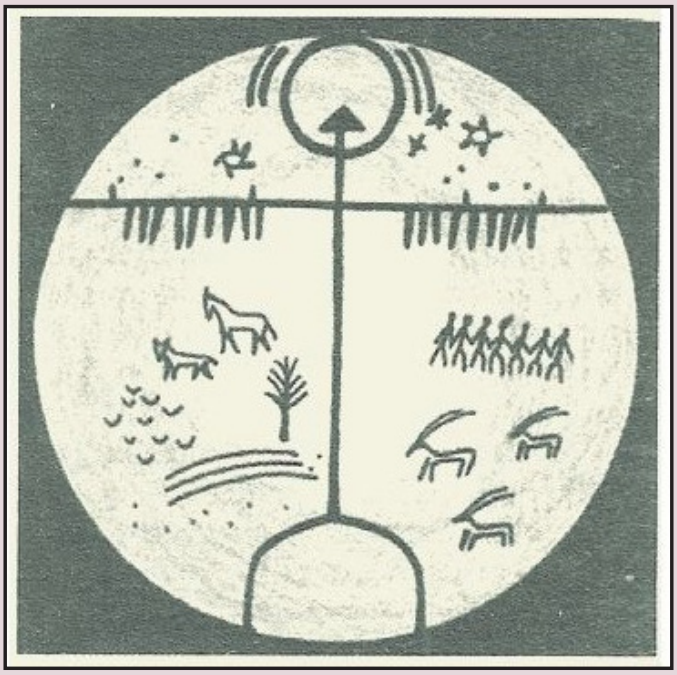
ZEYNEP ARKAN

AMELSİZ YAŞANAN BİR DİN GİBİ AŞK

Güzel olmak dışında bir vasfı ve vazifesi olmayan şiirlerin büyülü, dili titizlikle işlemiş işçisi, öncü ve kurucu şiirlerin kendinden emin emekçisi, hayatını yaşarken aynı titizliği ve cesareti kendinden esirgemiş bir şair Yahya Kemal.

Adını anınca, öldükten sonra masasında açık duran kitabın Ahmet Haşim'e ait olması geliyor aklıma. Rekabetin doğurgan yapısı onun da üretimini beslemiş ve daha titiz birine dönüştürmüş olmalı. Bu gülümseten hikaye konu aşk olunca değişiyor. Yine şiirinde her şey estetik,

BİR İDEOLOJİ OLARAK MİTOLOJİ

■ ALİ DUYMAZ

"İdeoloji, uygulamalı bir mitolojidir."
Northrop Frye

Mitoloji: Tanım, tasnif ve tarihçe üzerine

Mitoloji, sadece belirli bir bilim dalının araştırma konusu değildir, olmamalıdır zaten… Bütün bilgi, düşünce, davranış ve hatta türleri içeren ilksel bir bilgi deposudur mitoloji… Hayata ve nesneye anlam yüklemenin ilk çerçevesi ve bağlamı mitoloji tarafından belirlenmiştir ve bu bağlamın günümüzde dahi tamamıyla dışına çıkıldığına dair bir kanıt bulmak pek zordur. Yani mitoloji, oranı değişmekle birlikte hem kadim hem de güncel bilgiyi kuşatmaya devam etmektedir.

DÖNGÜSEL ZAMAN ÇARKINDA MİTOLOJİ VE EDEBİYATTA TÜRK MİTOLOJİSİ

■ GÖNÜL YONAR

Mitolojinin en görünür olduğu alanlardan birisi sanat, özelde edebiyattır. Bunun nedenleri üzerine araştırmacıların çoğu modern insanın mitsel öyküyü anlatma ve dinleme isteği olduğunu belirtir. Gerçekten de insan, eskiye ve kendi mitik geçmişine dair bilinmeyen ve üzerine yüzlerce spekülasyon yapılan hikâyeleri dinlemek, duymak, anlamak ve anlatmak ister.

Peki bu karşı konulamaz istek nereden geliyor? Bu isteğin bize kendi arketiplerimiz yoluyla yaratılışla bir istidad (rabb-i hass) olarak verildiği/kodlandığı bilgisi analitik psikolojinin -hakkında pek çok eleştiri olsa da- en popüler teorilerinden birisidir. Yani, insanoğlunun anlatma isteğinin kökeninde kendisine başlangıçta verilmiş birtakım kodlar bulunur. Bu kodlar, insanın kendisini ve çevresini anlamak ve anlam-

KİTAB-I DEDE KORKUT METNİ VE BULANIK MANTIĞIN DAİMÎ ŞÜPHESİ

Türkiye Türkçesine Aktaran: Bahtiyar Aslan

■ KAMAL ABDULLA-RAFİK ALİYEV

Dede Korkut metninin kendi filolojisi ve beşerî özellikleri, edebi bir ürün olarak belirli bir devre ait kabul edilemeyeceğini gösteriyor. Bu metnin içinde tarih öncesinin ve tarihi devirlerin dil ve tefekkür yadigârlarına ait parçalar vardır. Bu metinde ilkel insanın içinde yaşadığı ve kendini tabiatın bir parçası gibi kabul ettiği devrin aksisedası (zayıf sesi) vardır. Buna ilaveten medeni insanın tabiatın bir parçası olma fikrinden uzaklaşıp ona belli bir mesafeden bakma fonksiyonunu hayata geçirdiği devrin de (medeniyetin) gür sesi vardır.

Dede Korkut metninde tabiattan medeniyete geçiş aşamasının edebi-bedii modelinin kaleme alınmış olduğunu belirtmek gerek. Bu gerçek, destanın hangi çağda şekillendiğinin apaçık bir işaretidir. Basat'ın